

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

Google
Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, may.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY SALOHİYATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O'RNI	18
O'rinov Akmaljon Ahmadjonovich Siddiqov Javlonbek Sodiqjon o'g'li XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING JORIY HOLATI VA RIVOJLANISH OMILLARI TAHLILI	22
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna ENERGETIKA INFRATUZILMASINING HUDUDIY RIVOJLANISH VA IJTIMOY TENGLIKKA TA'SIRI.....	27
Babajanova Dilfuza Abdurasulovna HUDUDLARDA LOKAL TURIZM XIZMATLARINING TARKIBI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	32
Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna TURIZM MAVSUMIYLIGI OMILLARINING KOMPLEKS TAHLILI: TASNIFLASHNING KONSEPTUAL VA INTEGRATSION MEXANIZMLARI.....	41
Barotov Umidjon Mahmud o'g'li BOSHQARISH SIFATI MOHIYATI VA UNI OSHIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI.....	48
Shoyev Davronbek Axmadjonovich Abdullayeva Gulsanam ENGLISH LOANWORDS IN RUSSIAN AND UZBEK: TERMINOLOGICAL ADAPTATION WITHIN A COMPARATIVE LINGUISTICS FRAMEWORK	53
Kambarova Liliya Ruslanovna РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРИВЛЕЧЕНИИ ИНВЕСТИЦИЙ	56
Алибекова Саодат Лапасовна EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN SANOAT KORXONALARIDA MARKETING XIZMATINI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	61
Usmonova Dilfuza Iloxomovna O'ZBEKISTON INDIVIDUAL SPORTCHILARINI TAYYORLASH TIZIMI BOSHQARUVIGA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI JORIY ETISHNING SAMARALI USULLARI.....	66
Junaydullayev Mels Asliddin o'g'li KORXONA IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA ERP TIZIMLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	72
Xaydarova Kamola Axinjanovna Berdiqulov Suhrob Berdiqulov o'g'li KORPORATIV BIRLASHISHLAR VA QO'SHIB OLISHLAR: NAZARIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	78
Latipova Shaxnoza Maxmudovna Xolmurodova Sevara Asqarovna DAVLAT BUDJETI KAPITAL XARAJATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	84
Guzal Navruzova KORXONALARNING INNOVATSION RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA INVESTITSIYA VA MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	88
Mamayeva Diyora Kurbanbayevna MARKAZIY VA JANUBIY O'ZBEKISTON MINTAQALARI SANOATIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK KO'RSATGICHLARI HOLATI	94
Uralov Eliboy Omonovich	

O'ZBEKISTONDA YOSHLAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBALARNI QO'LLASH	100
Dilfuza Xamzayeva	
Xurshid Xurramov	
TO'QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH	106
Otaxonova Roza Boboxon qizi	
APPLICATIONS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF BANKING SERVICES	111
Mamutova Aygul Kalmurzaevna, Yaxyayeva Inobat Karimovna	
INVESTITSIYANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI ASOSIY IMKONIYATLARI	118
Rapikov Toxirjon Yuldashbayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	122
Yahyoxonov Niyozxo'ja Bahroil o'g'li	
ALOQA KORXONALARI MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI VA PROGNOZLARI	128
Ismailov Xusanboy Mahammadqosim o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT IQTISODIY BOSHQARUVINING ROLI VA AHAMIYATI	133
Xatamova Gavhar Kiyamovna	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	138
Seitnazarov Baxadir Muratbaevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING TASHQI SAVDO FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	144
Ismailov Erkin Faxretdinovich	
THE ROLE OF INNOVATIVE MARKETING STRATEGIES IN THE GLOBAL BUSINESS ENVIRONMENT	148
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Nigora Fayzulla kizi Sayfullaeva, Maftuna Rustambek kizi Khojiakbarova	
AGROKLASTER – AGRAR SOHANING RIVOJLANISH NUQTASI	154
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
RAQAMLI BANKLAR RESURS BAZASINI OPTIMALLASHTIRISH IMKONIYATLARI	159
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'ZBEKISTON DON SANOATIDA RISKLARNI BOSHQARISH VA UNING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH	164
Kurbanova Nigora Abduraxmanovna	
RESPUBLIKAMIZDA AGROLOGISTIKA XIZMATLARI VA UNING SAMARADORLIGI	169
Azizova Dilafruz Habibullayevna	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KOMPLEKS EKSPERTIZA QILISH VA BAHOLASHDAGI MUAMMOLAR	172
Ulashev Jahongir Xushmuradovich, Baxriddinova Yulduz Baxriddin qizi	
O'ZBEKISTON ENERGETIKA TARMOG'INING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	176
Yusupov Ulug'bek Shukrullayevich, Kodirova Xilola Joxongir qizi	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BYUDJETGA SOLIQ TO'LOVLARINI HISOBGA OLISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	183
Azimova Feruza Payziyevna, Madaminjonov A.	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEHMONXONA XIZMATLARIDA VAQTNI BOSHQARISHNING XIZMAT SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	188
Tolipova Malika Saloxidinovna	

AGROKLASTERLARNI TASHKIL ETISH — QISHLOQ XO'JALIGI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	192
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI MHXS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	198
M.I. Murodova	
“YASHIL” INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH ORQALI BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH MEXANIZMLARI	203
Muxtorov Ilhom Avazjon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOATNING YASHIL TRANSFORMATSIYASI VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA OMILLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	211
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMIDA MOLIYAVIY RESURLARNI SAMARALI TAQSIMLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	216
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	
DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	221
Aipova Iroda Ikramovna	
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA MARKETING BOSHQARUVINING HOLATINING TAHLILI	226
Musayeva Shoira Azimovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI: XALQARO TAJRIBA VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	232
Egamova Komila Bekchon qizi, Nasirova Kamola Alimovna	
РОЛЬ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ТРАНСФОРМАЦИИ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ПРОСТРАНСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ АНДИЖАНСКОГО РЕГИОНА.....	239
Кадырова Лола Алимджановна, Эгамов Бахтиёржон Нурметович	
REAL SEKTOR KORXONALARINI MOLIYALASHTIRISHDA ISLOM MOLIYASINING O'RNINI OSHIRISH.....	246
Sevara Hakimova Rustam qizi	
TIJORAT BANKLARI DAROMADLARI TARKIBI VA DINAMIKASINING STATISTIK TAHLILI	251
Abdukaxarova Shoira Abduvaxobovna	

TIJORAT BANKLARI DAROMADLARI TARKIBI VA DINAMIKASINING STATISTIK TAHLILI

Abdukaxarova Shoira Abduvaxobovna

AJ "InFinBank" Yakuniy nazorat departamenti inspektori

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston tijorat banklari daromadlarining tarkibi va ularning dinamikasi statistik usullar asosida tahlil qilinadi. Bank daromadlarining asosiy manbalari — foizli va foizsiz daromadlar tarkibi, ularning umumiy daromadlardagi ulushi hamda so'nggi yillardagi o'zgarish tendensiyalari o'rganilgan. Tadqiqot natijasida bank daromadlarini diversifikatsiya qilish, raqamli xizmatlarni rivojlantirish va ularning moliyaviy barqarorlikka ta'siri baholangan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, foizli daromadlar, komission daromadlar, statistik tahlil, dinamika, O'zbekiston bank tizimi, moliyaviy barqarorlik.

Abstract. This article analyzes the structure and dynamics of the incomes of commercial banks in Uzbekistan using statistical methods. The study examines the main sources of bank income—interest and non-interest income—their shares in total revenue, and recent trends. The results assess the role of income diversification, the development of digital services, and their impact on financial stability.

Key words: commercial banks, interest income, commission income, statistical analysis, dynamics, banking system of Uzbekistan, financial stability.

Аннотация. В статье анализируются структура и динамика доходов коммерческих банков Узбекистана на основе статистических методов. Рассматриваются основные источники банковских доходов — процентные и непроцентные доходы, их доля в общем объеме доходов, а также тенденции изменений за последние годы. В результате исследования оценено значение диверсификации доходов, развития цифровых услуг и их влияние на финансовую устойчивость.

Ключевые слова: коммерческие банки, процентные доходы, комиссионные доходы, статистический анализ, динамика, банковская система Узбекистана, финансовая устойчивость.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida bank-moliya tizimini modernizatsiya qilish va raqamli transformatsiya jarayonlarini jadallashtirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Jumladan, tijorat banklarining asosiy ko'rsatkichlarini muntazam tahlil qilish va statistik baholash ularning moliyaviy barqarorligi, rentabelligi hamda raqobatbardoshligini ta'minlashning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Jahon amaliyotida ham bank faoliyati samaradorligini baholash indikatorlari iqtisodiy rivojlanish barqarorligini ta'minlash va bank tizimiga bo'lgan ishonchni oshirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish jarayonida bank tizimi alohida ahamiyat kasb etadi. Tijorat banklari iqtisodiyotni moliyalashtirish, investitsiyalarni jalb qilish va pul-kredit siyosatini amalga oshirishda asosiy moliyaviy institutlardan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, bank sektorini liberallashtirish, davlat ulushini bosqichma-bosqich qisqartirish hamda raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish natijasida tijorat banklarining daromadlari tarkibi sezilarli darajada o'zgarib bormoqda.

Mazkur tadqiqotning maqsadi O'zbekiston tijorat banklari daromadlari tarkibi va dinamikasini statistik jihatdan tahlil qilish hamda ularning rivojlanish tendensiyalarini aniqlashdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi ilmiy va statistik usullardan foydalanildi:

- dinamik qatorlar tahlili — 2020–2025-yillar kesimida;
- strukturaviy tahlil — daromadlar ulushini aniqlashda;
- taqqoslash usuli — banklar kesimida solishtirma baholashda;
- indekslar va o'sish sur'atlarini hisoblash usuli.

Tadqiqot uchun ma'lumotlar bazasi sifatida O'zbekiston tijorat banklarining ochiq moliyaviy hisobotlari hamda umumlashtirilgan statistik ko'rsatkichlardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston tijorat banklari daromadlarining umumiy tarkibi 1-jadvalda keltirilgan. Mazkur jadvalda bank daromadlarining asosiy manbalari hamda ularning umumiy hajmdagi ulushi aks ettirilgan. Shuningdek, daromadlar tarkibida foizli va foizsiz tushumlarning o'zaro nisbatlari tahlil qilinadi. Jadval ma'lumotlari orqali so'nggi yillarda daromadlar dinamikasidagi o'zgarishlar aniqlanadi. Ushbu ko'rsatkichlar bank tizimining rivojlanish tendensiyalarini baholash imkonini beradi (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston tijorat banklari daromadlari tarkibi (umumlashtirilgan model)¹

Daromad turlari	Tavsifi	O'rtacha ulushi (%)
Foiz daromadlari	Kreditlar, lizing, investitsiyalar	65-75
Komission daromadlar	Bank xizmatlari, to'lovlar	15-20
Valyuta operatsiyalari	Ayirboshlash kursi farqi	5-10
Boshqa daromadlar	Jarimalar, qo'shimcha xizmatlar	2-5

1-jadvalda O'zbekiston tijorat banklari daromadlarining umumlashtirilgan tarkibi keltirilgan. Jadval bank daromadlari qaysi asosiy manbalar hisobidan shakllanishini ko'rsatadi. Foizli daromadlar asosan kredit operatsiyalari orqali shakllanib, umumiy daromadlar tarkibida yetakchi ulushni egallaydi. Komission daromadlar esa bank xizmatlari, jumladan to'lovlar, pul o'tkazmalari va plastik kartalar bilan bog'liq operatsiyalar hisobidan hosil bo'ladi. Valyuta operatsiyalari hamda boshqa daromadlar nisbatan kichik ulushga ega bo'lsa-da, qo'shimcha daromad manbai sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunday qilib, foizli daromadlarning yuqori ulushi tijorat banklarida kreditlash faoliyati muhim o'rin tutishini ko'rsatadi (2-jadval).

2-jadval. Daromadlar dinamikasi (2020–2025 yillar)²

Yil	Umumiy daromad (shartli indeks)	O'sish (%)
2020	100	-
2021	112	+12%
2022	128	+14%
2023	145	+13%
2024	168	+16%
2025	190	+13%

2-jadvalda 2020–2025-yillar davomida tijorat banklari daromadlarining o'sish dinamikasi indeks ko'rinishida keltirilgan. 2020-yil bazaviy yil sifatida 100 ga teng deb olingan. Keyingi yillarda daromadlar izchil va barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etgan. Xususan, 2024-yilda eng yuqori o'sish sur'ati — 16 foiz qayd etilgan. Ushbu jadval ma'lumotlari bank tizimida iqtisodiy faollikning ortib borayotgani, shuningdek kreditlash va xizmatlar hajmining kengayayotganini statistik jihatdan tasdiqlaydi.

3-jadval. Bank daromadlari tarkibining o'zgarish tendensiyasi³

Ko'rsatkich	2020	2025	O'zgarish
Foiz daromadlari ulushi	72%	65%	↓ kamaygan
Foizsiz daromadlar	20%	30%	↑ oshgan
Boshqa daromadlar	8%	5%	↓ kamaygan

1 Muallif ishlanmasi

2 Muallif ishlanmasi

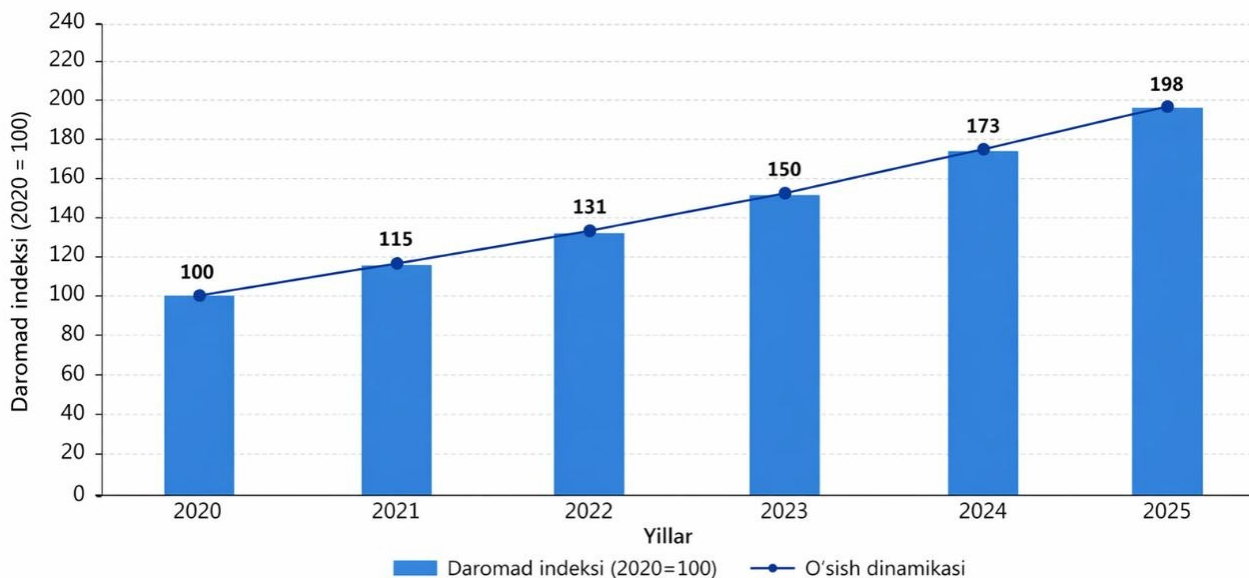
3 Muallif ishlanmasi

3-jadvalda daromadlar tarkibining yillar davomida o'zgarishi aks ettirilgan. Foizli daromadlar ulushi ma'lum darajada kamaygan bo'lsa-da, ular hanuz asosiy o'rinni egallab turibdi. Shu bilan birga, foizsiz daromadlar, xususan komission xizmatlar ulushi sezilarli darajada oshgani kuzatiladi. Bu esa bank tizimida xizmatlar ko'lamining kengayib borayotganini va daromad manbalari diversifikatsiyasining kuchayganini anglatadi. Mazkur o'zgarishlar banklarning faoliyati tobora ko'p yo'nalishli daromad manbalariga tayanayotganini ko'rsatadi (1-rasm).

3-ILOVA. TIJORAT BANKLARI DAROMADLARI O'SISH DINAMIKASI (2020–2025)

(Indeksi, 2020=100)

Izoh: 2020-yil bazaviy yil sifatida 100 ga tenglashtirilgan.

2020–2025 yillar davomida tijorat banklari daromadlari barqaror o'sish tendentsiyasiga ega bo'lgan.

1-rasm. Bank daromadlari o'sish dinamikasi (2020-2025)⁴

1-rasmda bank daromadlarining yillar kesimidagi o'sishi grafik (diagramma) ko'rinishida ifodalangan. Grafik vizual tarzda daromadlarning izchil va barqaror o'sib borayotganini ko'rsatadi. Bu usul statistik ma'lumotlarni yanada aniq va tushunarli ifodalashga xizmat qiladi. Diagrammadan ko'rinib turibdiki, har yili daromad hajmi ortib borgan va bu bank tizimining barqaror rivojlanayotganidan dalolat beradi.

Tahlil natijalariga ko'ra:

- bank daromadlari barqaror o'sish tendentsiyasiga ega;
- o'rtacha yillik o'sish sur'ati 13–15 foizni tashkil etadi;
- eng yuqori o'sish 2023-yilda kuzatilgan.

Shu tariqa, foizli daromadlar quyidagi asosiy manbalar hisobidan shakllanadi:

- korporativ kreditlar;
- iste'mol kreditlari;
- ipoteka kreditlari.

So'nggi yillarda iste'mol kreditlari ulushining ortishi, kichik biznesni kreditlash hajmining kengayishi hamda foizli daromadlar hajmining yiliga o'rtacha 12–14 foizga o'sishi kuzatilmoqda.

Foizsiz daromadlar quyidagi manbalardan tarkib topadi:

- bank xizmatlari uchun komissiyalar;
- plastik karta operatsiyalari;
- pul o'tkazmalari;
- valyuta ayirboshlash operatsiyalari.

So'nggi tendensiyalar quyidagilardan iborat:

- raqamli bank xizmatlarining kengayishi;
- mobil ilovalar orqali amalga oshiriladigan tranzaksiyalar hajmining ortishi;
- komission daromadlarning 15–20 foizga o'sishi.

Shunday qilib, keltirilgan ma'lumotlar O'zbekiston bank tizimida ijobiy o'zgarishlar kuzatilayotganini ko'rsatadi. Xususan, daromadlar tarkibining diversifikatsiyalashuvi banklarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda, kreditlash hajmining oshishi foizli daromadlarning o'sishini ta'minlamoqda, raqamli transformatsiya esa foizsiz daromadlar ulushini kengaytirmoqda. Shu bilan birga, ayrim jihatlar doimiy e'tibor va takomillashtirishni talab etadi, jumladan foizli daromadlarga nisbatan yuqori bog'liqlik, kredit risklarini samarali boshqarish zarurati hamda valyuta bozorida o'zgarishlarga moslashuvchan yondashuvni ta'minlash muhim hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston tijorat banklari daromadlarining asosiy qismini foizli daromadlar tashkil etadi. Shu bilan birga, foizsiz daromadlar ulushi yildan-yilga ortib bormoqda. Bank daromadlari barqaror o'sish dinamikasiga ega bo'lib, raqamli texnologiyalar bank daromadlarini oshirishda muhim omilga aylanmoqda.

Amaliy takliflar:

- bank xizmatlarini diversifikatsiya qilish;
- raqamli bankingni yanada rivojlantirish;
- komission xizmatlar ko'lamini kengaytirish;
- risk-menejment tizimini kuchaytirish.

Umuman olganda, tijorat banklari ko'rsatkichlarini statistik tahlil qilish orqali ularning moliyaviy holatini chuqur baholash, ichki boshqaruv samaradorligini oshirish, investorlar va mijozlar ishonchini mustahkamlash mumkin. Statistika fanining metodologik yondashuvlari bank faoliyatining zamonaviy iqtisodiy muhitda qanchalik samarali ishlayotganini ko'rsatib beradi hamda strategik qarorlar qabul qilishda ilmiy asos vazifasini bajaradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Jovbo'riyev J. (2025). Tijorat banklarida moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlarga transformatsiya qilish masalalari. *Modern Science and Research*, 4(7), 627–635.
2. Nuraliev Saidolimxon Seyduvali o'g'li (2025). Tijorat banklarining asosiy ko'rsatkichlarini statistik baholashning nazariy va amaliy asoslari. *Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, 12(I), 141–147.
3. Xakimjonov A., Teshaboyev J. Q. (2025). Tijorat banklarining daromadlari va xarajatlari tahlili. *Modern Education and Development*, 24(4), 299–303.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki hisobotlari. <https://cbu.uz/uz/publications/annual-report>
5. Xalqaro moliya institutlari materiallari. <https://finlit.uz/uz/articles/financial-market/international-financial-institutions>
6. Abdurahmonov Q. X. (2020). Bank ishi. – T.: Iqtisodiyot.
7. Karimov N. G. (2021). Bank menejmenti va risklarni boshqarish. – T.: Fan.
8. World Bank (2023). *Global Financial Development Report*. Washington, DC.
9. International Monetary Fund (2022). *Financial Stability Report*. Washington, DC.
10. Organisation for Economic Co-operation and Development (2021). *Banking Sector Performance and Stability*. Paris.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
